

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-607984-III/09/JA

00-090 Warszawa Tel, centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 21 czerwca 2010 r.

Pan Sławomir Piechota
Przewodniczący
Komisji Polityki Społecznej
i Rodziny Sejmu RP

szanowny Panie Przewodniczący

Uprzejmie informuję Pana Przewodniczącego, że do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają skargi na brak prawa niektórych osób do świadczenia pielęgnacyjnego, przewidzianego w art. 17 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zm.). Dotyczy to osób, które zmuszone do rezygnacji z pracy zawodowej ze względu na konieczność zapewnienia opieki niepełnosprawnym dorosłym członkom ich rodzin nie nabywają prawa do świadczenia pielęgnacyjnego ze względu na niespełnienie kryterium ustawy wynikającego z art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a ustawy o świadczeniach rodzinnych, gdyż osoba wymagająca opieki pozostaje w związku małżeńskim.

Postanowieniem z dnia 1 czerwca 2010 r. (sygn. akt S 1/10) Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż należy w trybie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. z 1997 r. Nr 102, poz. 643 ze zm.) przedstawić Sejmowi - w celu zapewnienia spójności zasad przyznawania świadczenia pielęgnacyjnego - uwagi dotyczące niezbędności działań ustawodawczych zmierzających do nowelizacji art. 17 ust. 5 pkt 2 lit a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Powodem wydania postanowienia sygnalizacyjnego była okoliczność, iż Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z 25 maja 2010 r. (sygn. P 38/09), umorzył postępowanie w sprawie zbadania zgodności art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a ustawy o świadczeniach rodzinnych w zakresie, w jakim świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje osobom wymagającym opieki pozostającym w związku małżeńskim w sytuacji, gdy oboje małżonkowie legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności z art. 32 ust. 1 i art. 71 ust. 1 Konstytucji. Przyczyną takiego rozstrzygnięcia było niespełnienie

przez pytanie prawne wymagań formalnych, a w szczególności niewykorzystanie przez sąd pytający możliwości samodzielnego usunięcia wątpliwości konstytucyjnych.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 1 czerwca 2010 r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że „w obecnym stanie prawnym trudno wskazać *ratio legis* wymogu, że - bez względu na okoliczności danej sprawy - przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy osoba wymagająca opieki nie pozostaje w związku małżeńskim (por. art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a ustawy o świadczeniach)”. Ponadto wskazał, iż „zgodnie z nowym brzmieniem art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach (obowiązującym od 2 stycznia 2009 r.) prawo do ubiegania się o świadczenie pielęgnacyjne uzyskały wszystkie osoby rezygnujące z pracy z powodu konieczności opieki nad osobą wobec której mają obowiązek alimentacyjny. Wynikałoby z tego, że omawiana forma wsparcia - pod warunkiem spełnienia przesłanek ustawowych - powinna przysługiwać np. żonie w związku z opieką nad mężem (lub odwrotnie), dziecku w związku z opieką nad matką lub ojcem, a także dalszym członkom rodziny w związku z opieką nad krewnymi (przy czym, jak wprost stwierdza art. 17 ust. 1a ustawy o świadczeniach, osobie innej niż spokrewniona w pierwszym stopniu, na której ciąży obowiązek alimentacyjny, przysługiwałoby ono tylko wtedy, gdy nie było osoby spokrewnionej w pierwszym stopniu albo gdy osoba ta nie była w stanie sprawować opieki).

Poszerzenie zakresu podmiotowego świadczenia pielęgnacyjnego nie znalazło jednak odpowiedniego odzwierciedlenia w art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a ustawy o świadczeniach rodzinnych, który w dalszym ciągu jako negatywną przesłankę przyznania tego wsparcia wymienia pozostawanie przez osobę wymagającą opieki w związku małżeńskim. Jego literalne brzmienie ogranicza skutki nowelizacji art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach, wbrew założeniom reformy wprowadzonej wskazaną wyżej ustawą z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych”.

Trybunał Konstytucyjny uznał, „że z punktu widzenia zapewnienia spójności systemu prawnego pożądane byłoby podjęcie działań legislacyjnych mających na celu dostosowanie art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a ustawy o świadczeniach do nowego brzmienia art. 17 ust. 1 tej ustawy.” Nadto wskazał, iż postanowienie sygnalizacyjne powinno być brane pod uwagę w toku prac nad poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (druk sejmowy nr 2021), w którym proponowane jest uchylenie m.in. art. 17 ust. 5 pkt 2 lit. a ustawy o świadczeniach.

Komisja Polityki Społecznej i Rodziny po przeprowadzeniu pierwszego czytania oraz rozpatrzeniu poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (druk 2021) na posiedzeniu w dniu 16 grudnia 2009 r. rekomendowała Sejmowi odrzucenie projektu ustawy.

W związku z powyższym, uprzejmie proszę o przedstawienie informacji o stanowisku Komisji Polityki Społecznej i Rodziny Sejmu RP w sprawie zweryfikowania

poprzedniego stanowiska i podjęcia działań legislacyjnych w kierunku zaproponowanym w postanowieniu sygnalizacyjnym Trybunału Konstytucyjnego.

Pragnę dodatkowo poinformować, iż Rzecznik Praw Obywatelskich w dniu 6 marca 2009 r. wystosował do Ministra Pracy i Polityki Społecznej wystąpienie (kserokopia w załączeniu), w którym przedstawił wątpliwości co do konstytucyjności przepisu art. 17 ust. pkt 2 lit. a w dwóch sytuacjach ograniczenia prawa do świadczenia pielęgnacyjnego: a mianowicie kiedy córka opiekuje się niepełnosprawnymi rodzicami oraz kiedy małżonek niepełnosprawną żoną lub mężem.

Załącznik 1

Z przeżeniami

ZASTĘPCA
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk